

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

1-maxsus
son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ S/1 (6) – 2026

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович</i> «НА ЭТОМ СЪЕЗДЕ ИДЕЙНОМУ РАЗБРОДУ НУЖНО ПОЛОЖИТЬ КОНЕЦ», ИЛИ КАК СОЮЗ АРХИТЕКТОРОВ УЗБЕКИСТАНА НАЧАЛ МЫСЛИТЬ	11-17
<i>Esanova Nilufar</i> O'ZBEKISTON VA JANUBIY KOREYA O'RTASIDA OG'IR SANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHIDAGI O'RNI	18-21
<i>Muminov Azizbek Ziyoviddinovich</i> JIZZAX VILOYATI JOYLASHGAN TABIIY OBYEKT LARNING TARIXIY-GEOGRAFIK TASNIFI VA TURISTIK SALOHİYATI	22-27
<i>Ne'matov Xumoyun To'liqin o'g'li</i> SHOHRUX MIRZO VA USMONIYLAR O'RTASIDAGI DIPLOMATIK ALOQALAR TARIXI	28-33
<i>Khudoyorov Noyibjon Maripjonovich, Ruziboev Samandarbek Sobirjon o'g'li</i> THE POLICY OF DEKULAKIZATION AND CONFISCATION OF PEASANT HOUSEHOLDS IN KAZAKHSTAN, 1929–1933.....	34-43
<i>Шамшетдинова Дилафруза Исмайыловна</i> ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ ПРОГРЕСС И ТРАНСФОРМАЦИЯ КУЛИНАРНЫХ ТРАДИЦИЙ В СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ КАРАКАЛПАКСТАНА (1960-1980 ГГ.).....	44-48

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Kasimova Gulyar Axmatovna, Xaydarova Durdona Shuxratjon qizi</i> DAVLAT TIBBIY SUG'URTASI MEXANIZMIDA DORI-DARMON XARIDLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH	49-56
<i>Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li</i> AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINI RIVOJLANTIRISHNING KO'P OMILLI EKONOMETRIK MODEL: OLS VA ARDL TAQQOSLASH	57-64

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Tashanov Abduxoliq</i> BUZG'UNCHI G'OYALARINING IJTIMOIIY-SIYOSIY VA AXLOQIY MUAMMOLARI	65-71
<i>Jo'rayev Ahmad Muhammadiyevich</i> TASAVVUF TA'LIMOTIDA DINIY BAG'RIKENGLIK VA MILLATLARARO TOTUVLIK MASALALARI	72-78
<i>Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevna</i> TASAVVUFNING FALSAFIY JIHATLARI XUSUSIDA.....	79-84
<i>Ibraximova Dilorom Saloydinovna</i> RAQAMLI MUHITDA ESTETIK IDROKNING XUSUSIYATLARI.....	85-88
<i>Muxammadiyeva Oliyana Narzullayevna</i> OILA INSTITUTINI MUSTAHKAMLASH KONSEPSIYASI - OILA VA JAMIYAT IJTIMOIY BARQARORLIGINING MEZONI.....	89-92

<i>Matchanova Barno</i>	
MAFKURA VA MILLIY MAFKURA TUSHUNCHALARI:	
MAZMUN-MOHİYATI VA IJTIMOİY FUNKSIYALARI.....	93-98
<i>Uraqov Nodirbek Boboqulovich</i>	
BAG'RIKENGLIK G'OYASINING TASAVVUFİY-FALSAFIY TAHLILI	
(Maxdumi A'zamning "Risolai tanbeh ul-ulamo" asari asosida).....	99-104
<i>Raxmatov Alisher Obidovich</i>	
IJTIMOİY FALSAFADA INTEGRATSIYANING RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	105-108
<i>O'sarkulov Oybek Murodilovich</i>	
MILLIY IDENTIKLIKNING TRANSFORMATSIYASI VA IJTIMOİY INTEGRATSIYA:	
O'ZBEKISTONDAGI KOREYS DIASPORASI TAJRIBASI.....	109-115
<i>Fayziyev Xurshid Jumayevich</i>	
VOLTERNING "BAG'RIKENGLIK HAQIDA" ASARIDA JAN KALASNING QATL	
ETILISHI VA UNING OQIBATLARINI AKS ETTIRILISHI	116-121
<i>Shadmonova Zebiniso Amrulloevna</i>	
OILA SHAXS KAMOLOTINING ASOSIY IJTIMOİY MUHITI VA JAMIYAT	
BARQARORLIGINING OMILI SIFATIDA.....	122-126
<i>Idiboyev Abror Jamolovich</i>	
JAMIYAT IJTIMOİY-MA'NAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA - YOSHLAR	
HUQUQIY TARBIYASINING O'RNI	127-130
<i>Ahmadjonov To'liqinbek Akramjon o'g'li</i>	
RAQAMLI OLAMNING YOSHLAR ONGIGA TA'SIRI.....	131-136
<i>Sodiqov Islombek Otabek o'g'li</i>	
RAQAMLI MADANIYAT TUSHUNCHASI VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	137-141
<i>Abdurahimov Ravshanbek O'ktam o'g'li</i>	
HUQUQIY DEMOKRATIK JAMIYAT QURISH SHAROITIDA YOSHLAR HUQUQIY	
ONGINING SHAKLLANISH OMILLARI	142-146
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Duvlaeva Nozigul Xolmuxammat qizi</i>	
INGLIZ VA O'ZBEK MATNLARIDA STILISTIK TASVIR VOSITALARI	147-151
<i>Зикруллаева Хусния Бахтияровна</i>	
СТРУКТУРА, ПРОИСХОЖДЕНИЕ И НОРМАТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ	
ЗАИМСТВОВАННЫХ ТЕРМИНОВ В УЗБЕКСКОМ	
НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОМ ТЕКСТЕ.....	152-156
<i>Turdiyeva Dilorom Soliyevna</i>	
PEDAGOGICAL STRATEGIES FOR INCLUSIVE LEARNING	157-162
<i>Eshmurotov Umidjon Temurovich</i>	
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI AFORIZMLARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI	163-167
<i>Avlayeva Saida Bozorovna</i>	
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA COVID-19 PANDEMIYASI SHAROITIDA	
SHAKLLANGAN KISHILAR JAMOALARINI IFODALOVCHI NEOLOGIZMLAR.....	168-172
<i>Ubaydullaeva Dilfuza Akmal qizi</i>	
JURNALISTLARNI TAYYORLASHDA NUTQ MADANIYATI KOMPETENSIYALARINING	
STRUKTURASI	173-181

<i>Alimova Shaxnoza Yaxshiboyevna</i> ASSOTSIATIV TAJRIBA PSIXOLINGVISTIKA USULI SIFATIDA	182-187
<i>Xudayberganov Nizomaddin Uktambay o'g'li, Mansurova Shaxinabonu Najmiddin qizi</i> O'ZBEK TILIDA SON VA SIFAT SO'Z TURKUMLARINI POS TEGGLASH ASOSIDA O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH TAMOIYILLARI	188-193
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Абдуллаева Дильдора Эльмурадовна</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СТАРТАП ПРОЕКТЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН НА ПРИМЕРЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКСЕЛЕРАТОРОВ И ИНКУБАТОРОВ.....	194-198
<i>Fayzullayeva Shaxlo Jumanioz qizi</i> THEORETICAL AND LEGAL ASPECTS OF INCLUSION OF COPYRIGHT OBJECTS IN INTERNATIONAL TRADE.....	199-204
<i>Qalandarov Aminjon Amondullayevich</i> KORPORATSIYALARDA AFFILLANGAN SHAXSLAR INSTITUTINING HUQUQIY TABIATI VA TARTIBGA SOLINISHI	205-212
<i>Uralov Sarbon Sardorovich</i> JINOYAT-PROTSESSUAL QONUNCHILIKDA VIDEOKONFERENSALOQA ORQALI TERGOV HARAKATLARINI TARTIBGA SOLISHNING UMUMIY SHARTLARI	213-218
<i>Xolmirzayev Muhsin Shavqiddin o'g'li</i> KRIMINOLOGIK PROGNOZLASHDA ANIQ FANLAR VA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEKNOLOGIYALARI YUTUQLARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	219-225
<i>Dilboboyev Nozimbek</i> XORIJIY (CHET EL) VA MAHALLIY (MILLIY) INVESTITSIYA TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY TAVSIFI, ULARNING BOZOR IQTISODIYOTIDAGI O'RNI VA AHAMIYATI.....	226-232
<i>Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li</i> ATOM ENERGIYASINING XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING XALQARO-HUQUQIY ASOSLARI	233-240
<i>Asadov Shahridin Faxriddin o'g'li</i> FUQAROLIK HUQUQIDA XIZMATLARNING HUQUQIY TABIATI: KONSALTING XIZMATLARI MISOLIDA.....	241-243
<i>Абдужонпоров Шахбоз Музаффар ўғли</i> НЕСАНКЦИОНИРОВАННЫЙ ДОСТУП И ХИЩЕНИЕ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ С ПЛАСТИКОВЫХ КАРТ: УГРОЗЫ, МОДЕЛИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ И КОМПЛЕКСНЫЕ МЕРЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ.....	244-253
<i>Хасанов Турсунпулат Шавкатжон ўғли</i> МЕЖДУ АЛГОРИТМОМ И ЗАКОНОМ: ПРОБЛЕМА ПРАВОВОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ	254-259
<i>Kadirova Moxigul Xamitovna</i> ZAMONAVIY DAVLAT BOSHQARUVI VA ADOLATLI SUD-HUQUQ TIZIMI	260-262
<i>Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna</i> UCHINCHI RENESSANS SHAROITIDA VATANPARVARLIK G'OYASINING MA'NAVIY-HUQUQIY MOHIYATI (O'zbekiston tajribasi va xorijiy yondashuvlar qiyosida).....	263-269

<i>Shagilov Pulatbek Koptleuovich</i> JAMOAT XAVFSIZLIGIGA TAJOVUZ QILUVCHI HUQUQBUZARLIKLARGA QARSHI KURASHISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY MAMLAKATLARINING TAJRIBASI TAXLILI	270-276
<i>Kubaeva Ismigul Farkhod qizi</i> PARTY AUTONOMY VS CONSUMER PROTECTION IN INTERNATIONAL E-COMMERCE: THE CASE OF UZBEKISTAN IN COMPARATIVE PERSPECTIVE	277-283
<i>Нормуродова Азиза Азимжон кизи</i> ПОНУЖДЕНИЕ ЛИЦА К ВСТУПЛЕНИЮ В ПОЛОВУЮ СВЯЗЬ: ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЪЕКТИВНОЙ СТОРОНЫ ПРЕСТУПЛЕНИЯ.....	284-295
<i>Toshpo'latov Islom Otavulla o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KADRLAR BILAN ISHLASH SIYOSATIDA MA'NAVIY- MA'RIFIY ISHLAR VA UNI ICHKI ISHLAR ORGANLARI TIZIMIGA TA'SIRI	296-301
<i>Аллашова Шийринай Турсынбаевна, Каримова Мадина Мирзаджоновна</i> ВИКТИМНОЕ ПОВЕДЕНИЕ ЖЕРТВ БЫТОВОЙ ПРЕСТУПНОСТИ И ЕГО ПРОФИЛАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ	302-307
<i>Lutfullayeva Feruza Boboqulovna</i> HUQUQIY DAVLAT KONSEPSIYASINING ZAMONAVIY NAZARIY YONDASHUVLARI	308-312
<i>Abdugaffarov Davronbek Dilshod o'g'li</i> SHARTNOMALARNI AMALGA OSHIRISH USTIDAN SAMARALI PARLAMENT NAZORATI: O'ZBEKISTONDA XALQARO TIJORAT SHARTNOMALARIDA TARAFLARNING ERK MUXTORIYATINI KUCHAYTIRISH.....	313-317
<i>Jalilov Ravshanjon Abdukayumovich</i> INSON A'ZOLARI VA TO'QIMALARINING NOQONUNIY AYLANMASI: JINOIY-HUQUQIY VA QIYOSIY TAHLIL	318-329
<i>Muxtorov Muhammad Amin Mirkomil o'g'li</i> MULK HUQUQINI MUHOFAZA QILISH ICHKI ISHLAR ORGANLARINING FAOLIYATI.....	330-337
<i>Karimov Ulugbek Hakimjonovich</i> LEGAL FOUNDATIONS OF PROSECUTORIAL SUPERVISION IN ENSURING THE ALLOCATION, USE, AND PROTECTION OF LAND PLOTS IN THE AGRARIAN SECTOR OF UZBEKISTAN	338-343
<i>Mirabdullayev Maqsudjon Mahmudjon o'g'li</i> MASHINALI O'QITISH USULLARI ASOSIDA XOSTNING XAVFSIZLIGINI BAHOLASH, MODEL VA ALGORITMLARINI ISHLAB CHIQISH.....	344-349
<i>Utebaev Salamat Maqsetbay o'g'li, Dauletbaeva Aynur Baxramovna</i> OILAGA QARSHI JINOYATLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ULARNING OLDINI OLISH.....	350-354
<i>Tillayev Ikrom Rustamjonovich</i> HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASINI BELGILAB BERUVCHI UMUMIY VA SOHAVIY-HUQUQIY HUJJATLAR TAHLILI	355-362
<i>Xoshimova Nilufar Zafarjon qizi</i> O'ZBEKISTONDA MEHNAT MUNOSABATLARIDA MIGRATSIYA MUNOSABATLARI.....	363-366

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Rahmonova Nilufar Najmiddin qizi BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI FORSAYT TADQIQOT METODLARI ASOSIDA KREATIV KOMPETENSIYALARI TA'LIM TRAYEKTORIYASINI TASHKIL ETISH	367-371
<i>Abdurasulova Dilrabo Tolkunjon qizi</i> KOMPARATIVISTIKISTIK YONDASHUV TALABALARNING MADANIYATLARARO KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSI SIFATIDA.....	372-380
<i>Таджиходжаева Эльвира Рашидовна</i> ЦИФРОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КАТЕГОРИЯ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НЕПРОФИЛЬНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ.....	381-387
<i>Ravshanova Gulnoza Burxonovna</i> 5-SINF O'QUVCHILARINING ANTROPOMETRIK TOTAL KO'RSATKICHLARINI O'RGANISH BO'YICHA TADQIQOT BOSHIDA OLINGAN NATIJALAR TAHLILI.....	388-393
<i>Mirzaakhmedova Makhliyo Yuldashevna</i> THE IMPACT OF AUTHENTIC MATERIALS ON TEACHING BUSINESS WRITING SKILLS TO ESP STUDENTS	394-400

Received: 03 January 2026
Accepted: 17 January 2026
Published: 30 January 2026

Article / Original Paper

THE EXECUTION OF JEAN CALAS AND ITS CONSEQUENCES IN VOLTAIRE'S "TREATISE ON TOLERANCE"

Fayziyev Xurshid Jumayevich

Bukhara State University, Phd student

Abstract. This article briefly describes the execution of Jean Callas in Voltaire's "Treatise on Tolerance" and Voltaire's approach to this issue.

Keywords: Voltaire, Jean Calas, Edict of Nantes, Edict of Fontainebleau, tolerance, fanaticism.

VOLTERNING "BAG'RIKENGLIK HAQIDA" ASARIDA JAN KALASNING QATL ETILISHI VA UNING OQIBATLARINI AKS ETTIRILISHI

Fayziyev Xurshid Jumayevich

Buxoro davlat universiteti, Tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada Volterning "Bag'rikenglik haqida" asarida Jan Kalasning qatl etilishi va ushbu masalada Volterning yondashuvi qisqacha bayon qilinadi.

Kalit so'zlar: Volter, Jan Kalas, Nant edikti, Fontenblo edikti, bag'rikenglik, fanatizm.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6SI1Y2026N18>

1762-yilda Tuluzada Jan Kalas ismli protestant savdogari, diniy fanatizm sababli o'z o'g'lining o'limida nohaq ayblanib o'limga hukm qilinadi. Aynan ushbu adolatsiz hukm tufayli 1763-yilda Volterning "Bag'rikenglik haqida" asari dunyo yuzini ko'radi. Asarda yuz bergan voqealar batafsil yoritilib, diniy murosasizlik va fanatizim tanqid ostiga olingan. Asarning I va II boblari aynan nohaq hukm bilan qatl etilgan Jan Kalasga bag'ishlanadi. Buni asl maqsadi shu asar orqali adolatni qaror toptirish va diniy murosasizlikni tanqid ostiga olish edi. Volter faqat kitob yozish bilan cheklanib qolmadi, balki u yuqori doiradagi tanishlarini ishga solib, Jan Kalasni reabilitatsiya qilishga ham erishdi. Shunday qilib, biz Volter Haqiqatga tegishli deb hisoblamagan narsalarning teskari ro'yxatini tuzishimiz mumkin; faqat bizning misollarimizdan kelib chiqqan holda, ro'yxat dahshatli: shahidlar, birodarlik, nasroniylikning kelib chiqishi, Iso Masihning ilohiyligi, ilohiyot, cherkov (Cave 1999, 75). Volter diniy murosasizlik va fanatizm tufayli nafaqat Fransiyada, balki butun G'arbiy Yevropada dining nomidan qirg'in sodir etilganligiga alohida urg'u qaratgan. Uning quyidagi fikrlari e'tiborga molikdir:

On sait assez ce qu'il en a coûté depuis que les chrétiens disputent sur le dogme : le sang a coulé, soit sur les échafauds, soit dans les batailles, dès le iv^e siècle jusqu'à nos jours (Voltaire 1989, 42).

(Xristianlar dogmalar ustida bahslashganlaridan buyon bu bizga qanchaga tushganligini biz yetarlicha yaxshi bilamiz. Eramizning IV asridan boshlab hozirgi kungacha qon goh eshafotlarda, goh janggohlarda daryo bo'lib oqdi.)

Haqiqatdan faqat reformatsiya davrini olsak: Germaniyada dehqonlar urushi, Fransiya diniy urushlar va Vestfaliya tinchlik kelishuvi orqali tugatilgan O'ttiz yillik urush, shular bilan bir qatorda Ispaniya va Niderlandiya o'rtasidagi Sakson yillik urush shular jumlasidandir. Reformatsiya davrida protestantizmga qarshi qatag'onlar — Volter bu haqda adashmagan — bunday reputatsiyaning asosi bor (Foucault 2015, 38). Chunki ushbu urushlar davrida Fransiya protestantlarga qarshi qator qatag'onlar qilingan. To'g'ri fransuz qiroli Genri IV tomonidan 1598-yilda Nant ediktini qabul vaziyatni biroz yumshatgan bo'lib, katolik dini davlat dini deb tan olinsada, gugenotlarga e'tiqod erkinligi berilgandi. Ammo 1685-yil Lyudovik XIV tomonidan Fontenblo ediktini qabul qilinishi ushbu Nant ediktini bekor qilgan. Natijada diniy bag'rikenglik o'rnini yana diniy murosasizlik egallagan. Gugenotlar yana ta'qib ostiga olinib boshlagan. “Jan Kalas ishi” aynan shu davrning mevasidir. Volter o'zining “Bag'rikenglik haqida” asarida Jan Kalasga bag'ishlangan I bobda . “Jan Kalas ishi”ga oid quyidagi fikrlarni keltirgan:

Le meurtre de Calas, commis dans Toulouse avec le glaive de la justice, le 9 mars 1762, est un des plus singuliers événements qui méritent l'attention de notre âge et de la postérité. On oublie bientôt cette foule de morts qui a péri dans des batailles sans nombre, non-seulement parce que c'est la fatalité inévitable de la guerre, mais parce que ceux qui meurent par le sort des armes pouvaient aussi donner la mort à leurs ennemis, et n'ont point péri sans se défendre. Là où le danger et l'avantage sont égaux, l'étonnement cesse, et la pitié même s'affaiblit ; mais si un père de famille innocent est livré aux mains de l'erreur, ou de la passion, ou du fanatisme ; si l'accusé n'a de défense que sa vertu : si les arbitres de sa vie n'ont à risquer en l'égorgeant que de se tromper ; s'ils peuvent tuer impunément par un arrêt, alors le cri public s'élève, chacun craint pour soi-même, on voit que personne n'est en sûreté de sa vie devant un tribunal érigé pour veiller sur la vie des citoyens, et toutes les voix se réunissent pour demander vengeance (Voltaire 1989, 31).

(1762-yil 9-mart kuni Tuluzada sudning qilichi bilan ijro etilgan Kalasning o'limi, asrimiz va kelajak avlodning diqqatini tortishga loyiq bo'lgan alohida holatlardan biridir. Son-sanoqsiz janglarda qirilib ketgan marhumlar olomonini tez orada unutamiz, chunki nafaqat o'lim urushning muqarrar qismati bo'lganligi uchun, balki qilichdan halok bo'lganlar o'z dushmanlarini o'ldirishlari mumkin edi va boz ustiga ular o'zlarini himoya qilmasdan turib halok bo'lishmagan. Qaysi joyda xavf-xatar va foyda teng kelib qolsa, o'lim boshqa hayratlantirmaydi va hattoki achinish ham kamayadi. Ammo, agar aybsiz oiladagi ota xatolik, ehtiros yoki fanatizmning bag'riga tashlansa, agar ayblanuvchi o'zini himoya qilishi uchun faqatgina fazilatga ega bo'lsa, agar uning hayotini hal qiluvchi sudyalarning bo'g'ziga tig' tortayotib xato qilishdan ham cho'chishmasa, agar ular jazolamay turib birta hukmning o'zi bilan o'ldirishlari mumkin bo'lsa, u holda xalqning ovozi baland bo'ladi va har bir kishi o'z hayotidan qo'rqib qoladi. Fuqarolarning hayotini nazorat qilish uchun tashkil etilgan sud oldida hech kimning hayoti xavf-xatardan xoli emasligini guvohi bo'ldik va qasos olishni talab qilish uchun barcha ovozlari birlashdi.)

Bu yerda gap faqat sudning adolatsiz hukmi haqida emas, balki ushbu adolatsiz hukmiga yetaklagan omillar ham ochib berilgan. Volter ko'rsatib o'tganidek, uning sudida fanatik katoliklarning protestantizmga nisbatan murosasizligi faktlarni xolis tekshirishdan ustun keldi

(Aguiar 2014, 27). Bu yerda ikkita masalaga urg'u berilgan bo'lib, sudyalarning noxolisligi alohida masala, protestantlarga qarshi qaratilgan diniy fanatizm alohida masaladir. Volter doimo voqealarni tarixiy obektivligiga katta e'tibor bergan. Agar Volter biror voqeani qoralash uchun yozsa, bu o'jarlikdan emas, balki aniq dalillarga asoslangan ishonchdan kelib chiqadi (Oconitrillo 2009, 225). Yana bir faktga e'tibor qaratish lozimki, Fransiyadagi diniy urushlar davrida Tuluza katoliklarning bastioni sifatida xizmat qilgandi. Volterning quyidagi so'lari fikrimizni tasdiqlaydi:

Pendant qu'ils s'acquittaient de ce devoir, pendant que le père & la mère étaient dans les fanglots & dans les larmes, le Peuple de Touloufe s'attroupait autour de la maifon. Ce Peuple est superstitieux & emporté ; il regarde comme des monstres ses frères qui ne font pas de la même Religion que lui. C'est à Touloufe qu'on remercie Dieu solennellement de la mort de *Henri trois*, & qu'on fit ferment d'égorger le premier qui parlerait de reconnaître le grand, le bon *Henri quatre* (Voltaire 1989, 33).

(Ular bu burchlarini bajarayotgan, ota-ona ko'z yoshlari bilan nola qilayotgan bir paytda, tuluzaliklar olomoni uy atrofida to'planishdi. Bu olomon xurofotga berilgan va qiziqqon edi. Bu olomon boshqa dinga e'tiqod qiluvchi o'z birodarlariga xuddi maxluqlarga qaragandek qarashdi. Bu Tuluzada Genri III o'limi uchun xudoga tantanali minnatdorchilik bildirishgan va birinchi bo'lib yaxshi Genri IV ni buyuk deb tan olgan kishining bo'g'ziga tig' tortishga qasam ichishgan.)

Volterni demokratiyaga doimo shubha bilan qaraganligi bu yerda yana bir bor yaqqol ko'rinadi. Diniy murosasizlik va fanatizmga muhtalo bo'lgan tuluzalik olomonni o'zini bunday tutishi qaysidir ma'noda Volterning demokratiya to'g'risidagi shubhalarini asoslaydi. Fransuz qiroli Genri III ga kelsak, u o'ziga voris sifatida protestantlarning yetakchisi bo'lmish Navarra qiroli Genri IV ni tayinlaganligini fransuz katoliklari og'riqli qabul qilgandilar. Genri IV Fransiya qiroliga aylangach, garchi bu uchun u katolik dinini qabul qilishga majbur bo'lgan bo'lsada, mamlakatdagi katoliklar unga ishonishmasdi.

Umuman olganda, Volter dunyoviy hokimiyatni diniy hokimiyatdan ustun qo'ygan. Kristof Payardning quyidagi fikrlari e'tiborga molikdir:

Voltaire n'a jamais affirmé la nécessité d'assurer la neutralité religieuse de l'État. Il préconise au contraire l'obligation pour le pouvoir politique d'instrumentaliser la religion, et ceci non seulement en raison de l'utilité sociale de cette institution mais pour se prémunir du danger constant que représente sa volonté de contrôler les corps et les consciences par l'imposition de ses croyances. Trop forte et trop puissante est la religion pour que l'État reste neutre à son égard (Paillard 2017, 35).

(Volter hech qachon davlatning diniy betarafligini ta'minlash zarurligini ta'kidlamagan. Aksincha, u siyosiy hokimiyat dinni nafaqat ushbu institutning ijtimoiy foydaliligi tufayli, balki dinni o'z e'tiqodlarini majburlash orqali kishilar va onglarni nazorat qilish istagini keltirib chiqaradigan doimiy xavfidan o'zini himoya qilish uchun ham uni vosita sifatida ishlatish majburiyatini ilgari surgan. Davlatni dinga nisbatan betaraf bo'lmasligini sababi, din juda kuchli va juda ta'sirchandir.)

Haqiqatdan ham Volter kuchli markazlashgan davlat tarafdori bo'lgan. U diniy fanatizm va murosasizlikda markazdan qochuvchi kuchlarni ko'rardi. Mana shu sababli Jan Kalasni diniy fanatizm bosimi ostida qatl etilishini Volter oddiy hodisa sifatida sira ham qabul qilolmagan. U shunday deb yozgandi:

Et c'est de nos jours ! et c'est dans un temps où la philosophie a fait tant de progrès ! et c'est lorsque cent académies écrivent pour inspirer la douceur des mœurs ! Il semble que le fanatisme, indigné depuis peu des succès de la raison, se débâte sous elle avec plus de rage (Voltaire 1989, 35).

(Va bu bizning davrimizda sodir bo'lmoqda! Falsafa taraqqiy etgan davrda! Yuzlab akademiyalar xulqimizni yaxshilash uchun yozishayotgan bir paytda! Aftidan, fanatizm aqlning yaqindagina erishgan muvafaqqiyatlaridan g'azablanib, u bilan yanada keskinroq kurashmoqda.)

Volter Jan Kalasni qatl qilinishida faqat diniy fanatizmni yagona sababchisi deb hisoblamagan. Uning fikricha, buning bir qancha sabablari mavjud: xurofotga berilgan olomonning bosimi ostida sudyalarni hukm chiqarishi, sudyalarda professionalizmni yetishmasligi, qonunlardagi nomutanosibliklar va hokazolar. Volter shu tariqa yuqoridagi kamchiliklarni o'ziga xos kinoya bilan bayon qilgan:

Il semble que, que quand il s'agit d'un parricide et de livrer un père de famille au plus affreux supplice, le jugement devrait être unanime, parce que les preuves d'un crime si inouï devraient être d'une évidence sensible à tout le monde : le moindre doute dans un cas pareil doit suffire pour faire trembler un juge qui va signer un arrêt de mort. La faiblesse de notre raison et l'insuffisance de nos lois se font sentir tous les jours ; mais dans quelle occasion en découvre-t-on mieux la misère que quand la prépondérance d'une seule voix fait rouer un citoyen ? Il fallait, dans Athènes, cinquante voix au delà de la moitié pour oser prononcer un jugement de mort. Qu'en résulte-t-il ? Ce que nous savons très-inutilement, que les Grecs étaient plus sages et plus humains que nous (Voltaire 1989, 36).

(Aftidan birodarkushlik va otani dahshatli o'lim jazosiga hukm qilish haqida gap ketganda, hukm bir ovozdan ma'qullanishi lozim. Chunki ko'z ko'rib quloq eshitmagan bunday jinoyatni sodir etilganligini isbotlovchi dalillar barchani ishontirish uchun yetarli bo'lmog'i lozim. Bunday holatda arziyas bir shubha o'lim jazosi tayinlangan hukmga imzo qo'yayotgan sudyani yuragiga qo'rquv solish uchun yetarli bo'lishi lozim. Aqlimizning o'jizligi va qonunlarimizning nomutanosibligi doimo ko'zga tashlanib turadi. Bir ovozni ortiqchilik sababli fuqaroni charxpalakka tortib qatl qilinishi, qonunlarimizning nochorligini yanada yaxshiroq ko'rsatib beradigan holat emasmi? Qadimgi Afinada o'lim jazosiga hukm qilish uchun ellikta ovoz ortiq bo'lishi lozim edi. Bundan qanday xulosa kelib chiqadi? Qadimgi greklar bizlarga qaraganda donoroq va insonparvarroq bo'lganliklarini bilganimizni bizga foydasi yo'q ekan.)

Tuluza parlamentini nohaq hukm chiqarishiga xurofotga berilgan mahalliy olomonning bosimini bu yerda aytib o'tmasdan ilojimiz yo'q. Aynan shu bosim ostida sudyalar Kalasga qarshi hech qanday dalilsiz muhokama o'tkazdilar va uning o'limi bo'yicha oz sonli ovoz bilan qaror qabul qildilar (Petit 2025, 15). Tuluza parlamenti magistratlarini katoliklardan iborat bo'lganligi ham o'z ta'sirini ko'rsatmay qolmadi. Sudyalarni bunday yo'l tutishiga yana bir sabab, Fontenblo edikti hali bekor qilinmaganligi bilan bog'liq edi. Ushbu edikt protestant diniy e'tiqod bilan bog'liq huquqlarni butunlay cheklagan bo'lib, mamlakatda katolitsizmga katta ustuvorlik berilgandi. Shu sababli, protestantlarning huquqlarini toptalishi oddiy holga aylanib qolgandi. Binobarin, Tuluza parlamenti bunga alohida e'tibor bermasdan iloji yo'q edi: parlament a'zolari uchun esa o'z dinlarini ochiqchasiga namoyon etgan kalvinist dehqonlar guruhlarining mavjudligini o'ziyoq davlatning siyosiy va diniy tartibiga tahdid hisoblanar, shunga qaramay "xususiy" va "uyushgan" protestantizm esa muammo tug'dirmasdi (Cutri 2023, 18). Volter 1762-yilgacha qat'iy tarzda bag'rikenglik pozitsiyasida tursa-da, ammo targ'ibot kampaniyasini olib bormagan edi (Pomeau 1994, 69). Aynan "Jan Kalas ishi" Volter hayotida

yangi bir davrni ochib berdi. Keyinchalik uni sudning adolatsiz hukmlari bilan bog'liq ishlar bilan shug'ullanishiga aynan "Jan Kalas ishi" turtki bo'ldi. Tadqiqotchilar A. Bihich va I. Haloui tomonidan Jan Kalas ishi bo'yicha o'ziga xos jadval tuzilgan bo'lib, unda yuz bergan voqealar xronologik tarzda yoritilgan (Bihich et Haloui 2024, 11). Ushbu quyida berilgan jadvalda "Jan Kalas ishi" bo'yicha 1763-yildan 1769-yilgacha bo'lgan voqealarni o'z ichiga oladi. Unda biz "Jan Kalas ishi"da Volterning faoliyati haqida yanada kengroq tasavvurga ega bo'lishimizga xizmat qiladi. Quyida ushbu jadval bilan tanishishimiz mumkin:

1763	1764	1765	1769
Mart: Jan Kalasning diniy murosasizlik uchun nohaq qatll etilganidan so'ng, Volter "Bag'rikenglik haqida" asarini nashr etdi. 1-mart: Kalas oilasining da'vosi Kassatsiya sudi tomonidan qabul qilinadi. 7-mart: Davlat Kengashi Tuluza parlamentiga o'z protsedurasi haqida xabar berishini buyurdi. 14-aprel: Ekspert Antuan Luis Kalas tomonidan qotillikni sodir etilmaganligini isbotlovchi hisobotni taqdim etdi	4-iyun: Parij parlamentidan kassatsiya qarori chiqarildi, uni Tuluza parlamenti ratifikatsiya qilishdan bosh tortdi. 1-iyun: Kalaslar oilasi Parijdagi Konserjeriyada qamoqqa tashlandi	Fevral: Kapitul David de Bodrigni lavozimidan chetlashtirilishi va uni o'z joniga qasd qilishi. 9-mart: Jan Kalasni reabilitatsiya qilinishi va uning bevasiga yetkazilgan zararni qoplab berilishi. Aprel: Tuluzada 1562-yilgi qirg'irlarni xotirlash uchun o'tkaziladigan har yillik festivalni bekor qilinishi.	Tuluza parlamenti nihoyat o'zining noto'g'ri hukmini tan oldi.

Garchi "Jan Kalas ishi" uzoq muddatga cho'zilib ketgan bo'lsada, ammo uni Volter uchun muvaffaqiyatli yakunlanishi, butun G'arbiy Yevropada Volterning nomini shon-shuhratga burkadi. Gugenot oilasi parlament ustidan g'alaba qozonishi misli ko'rilmagan holat edi, ammo Volter aynan shu narsaga erishgan edi (Donald and Lipsett 1971, 108). Shu tariqa madam Pompadur orqali Lyudovik XV ning Versaldagi saroyigacha kirib borgan bu "Jan Kalas ishi" Fransiyaning yuqori doiralarini e'tiborini tortdi. Oxir-oqibat Jan Kalas oqlanib adolat qaror topishiga olib keldi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Aguiar, Márcia Valéria Martínez de. 2014.[Le traité sur la tolérance" et" douze hommes en colère](#).Non Plus,[No. 6: Dossier Século XVIII](#).
2. Bihich, Atika. Haloui, Issame. 2024. Vers une éthique de la tolérance au siècle des lumières, cas de l'affaire Calas et Voltaire. Langues & Usages.Volume 6, Numéro 1.
3. Cave, Christophe. 1999. Entre événement et catéchisme : le Traité sur la tolérance de Voltaire. In: Littératures 41, automne. p. 75.
4. Cutrì, Andrea Paola. 2023. Affaires et soif de justice: Voltaire et Zola à la défense de Jean Calas et d'Alfred Dreyfus. Tesina di laurea triennale, Università degli Studi di Padova.
5. Donald J. Lipsett, B.A. 1971. Voltaire's attitude towards protestantism in France from la Henriade to the Calas case. Thesis.McMaster University August.
6. Foucault, Didier. 2015. Affaire Calas. Point culminant de l'intolérance à Toulouse. Midi-Pyrénées patrimoine, hal-02085598
7. Oconitrillo, Beatriz Rodríguez. 2009. Voltaire: l'avocat des opprimés. Revista de Lenguas Modernas, № 10.
8. Paillard, Christophe. 2017. Voltaire entre tolérance et laïcité. Histoire, monde et cultures religieuses. 3 n° 43. DOI: [https:// doi.org/ 10.3917/ hmc. 043.0035](https://doi.org/10.3917/hmc.043.0035)
9. Petit, Corentin. 2025. Le Patriarche, le monarque et Dieu : Voltaire, entre religion et politique. Mémoire de recherche Master 2 Philosophie, Université de Lille. <https://dumas.ccsd.cnrs.fr/dumas-05370414>
10. Pomeau, René. 1994.Voltaire : le combat pour la tolérance. Calas, Sirven, La Barre. In: Raison présente, n°112, 4e trimestre.
11. Voltaire.1989. Traité sur la tolérance. Introduction, notes, bibliographie, chronologie par René Pomeau. Paris, GF Flammarion.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/1 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).